

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
ІМЕНІ С. З. ГЖИЦЬКОГО»**

**ЕКОНОМІКА ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА
З ОСНОВАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

ПРОГРАМА

**освітнього компонента (навчальної дисципліни)
підготовки фахівців ОПС фаховий молодший бакалавр**

**спеціальність 204 Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва**

**Рожиче
2022**

Укладач:

Куденчук Л. А., викладач ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Рецензенти:

Ковальчук Л. М., Мосійчук Г. С., викладачі ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Програма обговорена на засіданні циклової комісії
технологічних дисциплін

Протокол від 25.07.2022 року № 7

Голова циклової комісії Ковальчук Л. М.

Рекомендовано Педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького»

Протокол від 25.08.2022 року № 11

При укладанні програми освітнього компонента (навчальної дисципліни) за основу взята орієнтовна програма навчальної дисципліни «Економіка виробництва продукції тваринництва», рекомендована Науково-методичною радою Науково-методичного центру «Агроосвіта» (протокол від 19.05.2017 р. № 4) та «Основи бухгалтерського обліку», рекомендована Науково-методичною радою Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» (протокол від 20.06.2019 р. № 4)

ОПИС ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТА (НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

“Економіка виробництва продукції тваринництва з основами бухгалтерського обліку”

Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Загальна кількість годин	150

Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять, обсяг годин:

Навчальні заняття:	
Лекції	70
Практичні заняття	14
Самостійна робота	66
Форма підсумкового контрольного заходу	Іспит

ВСТУП

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Економіка виробництва продукції тваринництва з основами бухгалтерського обліку” є закономірності розвитку і вдосконалення системи виробничих відносин у взаємозв’язку з продуктивними силами в сільському господарстві.

Міждисциплінарні зв’язки: “Економічна теорія”, “Інформатика і комп’ютерна техніка”, “Менеджмент і маркетинг”, “Організація виробничої і бізнесової діяльності”.

Метою викладання навчальної дисципліни “Економіка виробництва продукції тваринництва з основами бухгалтерського обліку” є вивчення теоретичних основ і практичних форм функціонування підприємства як основної структурної ланки економіки, питання ефективного використання ресурсного потенціалу на основі інноваційно-інвестиційної діяльності, визначення економічної ефективності виробництва продукції тваринництва та обґрунтування заходів щодо її підвищення; формування у студентів системи знань організації та ведення бухгалтерського обліку з виробництва та переробки продукції тваринництва.

Навчальна дисципліна “Економіка виробництва продукції тваринництва з основами бухгалтерського обліку” формує економічне мислення у фахівця, підприємницький і комерційний підхід до розв’язання виробничих завдань, готує до практичної діяльності на аграрних підприємствах.

Завдання дисципліни – розкриття економічних можливостей сільсько-господарського виробництва, що сприяють успішному вирішенню продовольчої проблеми, послабленню залежності сільського господарства від природних умов.

Оволодіння в повному обсязі матеріалом навчальної програми дозволить майбутнім фахівцям кваліфіковано вирішувати такі господарські проблеми:

- формування ресурсного потенціалу сільського господарства і обґрунтування раціонального поєднання його складових елементів;
- раціональне розміщення сільського господарства;
- інтенсифікація сільськогосподарського виробництва на основі використання інновацій;
- забезпечення умов для здійснення розширеного відтворення і нагромадження в сільському господарстві;
- досягнення ефективності виробництва продукції тваринництва, обґрунтування шляхів її підвищення в умовах ринкових відносин.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**: шляхи і способи вдосконалення економічних методів господарювання в умовах ринкових відносин, раціонального використання землі, матеріальних і трудових ресурсів, інтенсифікації сільськогосподарського виробництва на основі науково-технічного прогресу, спеціалізації, кооперації та інтеграції підприємств АПК, розвитку товарно-грошових відносин тощо; загальні принципи організації бухгалтерського обліку за національними стандартами; типові та спеціалізовані форми первинних облікових документів, порядок їх оформлення,

ведення; загальні положення обліку основних і оборотних засобів, розрахунків з оплати праці та підзвітними особами, визначення собівартості продукції, фінансового результату діяльності підприємства; методику аналізу господарської діяльності підприємства та прийняття відповідних рішень;

уміти:

- визначати економічні показники ефективного використання землі, трудових і матеріальних ресурсів, росту продуктивності праці, рівня і ефективності інтенсифікації, спеціалізації і кооперування сільськогосподарського виробництва;

- розраховувати середні ціни реалізації і вплив якості продукції на їх рівень, собівартість продукції, рентабельність виробництва, ефективність впровадження інтенсивних технологій;

- визначати величину доходу, прибутку;

- виявляти резерви і шляхи підвищення ефективності виробництва і переробки продукції тваринництва;

- оформляти первинні документи з обліку матеріальних цінностей, продукції та коштів і вживати заходів щодо організації обліку в підрозділах тваринництва;

- визначати результати роботи підприємства загалом і окремих його підрозділів, вишукувати невикористані резерви збільшення продукції тваринництва;

- аналізувати і обґрунтовувати доцільність виробничих каналів реалізації продукції в сучасних умовах.

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Під час складання навчальної програми викладачі можуть вносити обґрунтовані зміни в розподіл навчальних годин за темами в межах бюджету часу, відведеного навчальним планом на вивчення дисципліни.

Зміни та доповнення, які вносять у програму, мають бути обговорені на засіданні циклової комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи.

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЕКОНОМІКА ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІ ТВАРИННИЦТВА

Розділ		Тема		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи			
№	назва	№	назва	лекції	практичні заняття	самостійна робота	разом
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Підприємство як суб'єкт господарювання	1.1.	Вступ. Підприємство в сучасній системі господарювання	2	-	1	3
		1.2.	Сучасне ринкове середовище підприємства	2	-	4	6
		1.3.	Прогнозування, планування та регулювання діяльності підприємства	2	-	4	6
Всього за розділ				6	-	9	15
2.	Ресурси підприємства та їх використання	2.1.	Земельні ресурси аграрних підприємств та ефективність їх використання	2	2	2	6
		2.2.	Трудові ресурси та продуктивність праці в сільському господарстві	2	2	2	6
		2.3.	Матеріально-технічна база аграрних підприємств	2	-	2	4
		2.4.	Засоби виробництва та інвестиції аграрних підприємств	2	2	2	6
Всього за розділ				8	6	8	22
3.	Діяльність підприємства	3.1.	Інтенсифікація виробництва та науково-технічний прогрес	2	2	2	6
		3.2.	Спеціалізація, концентрація та інтеграція в сільськогосподарському виробництві	2	2	2	6
		3.3.	Розширене відтворення в сільському господарстві. Формування і розвиток	2	-	2	4

			аграрного ринку				
Всього за розділ				6	4	6	16
4.	Витрати, економічні результати та ефективність діяльності підприємства	4.1.	Витрати виробництва та собівартість продукції	4	2	2	8
		4.2.	Ціни та ціноутворення на сільськогосподарську продукцію	2	-	2	4
		4.3.	Економічні результати та ефективність діяльності підприємства	2	2	2	6
		4.4.	Економіка основних галузей сільського господарства	6	-	4	10
Всього за розділ				14	4	10	28
Разом годин з навчальної дисципліни				34	14	33	81

ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Розділ		Тема		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи			
№	назва	№	назва	разом	лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Загальні положення обліку			4	2		2
Всього за розділ				4	2		2
2.	Фінансовий облік	2.1.	Склад та облік необоротних активів	5	2	2	1
		2.2.	Облік виробничих запасів та готової продукції	5	2	2	1
		2.3.	Облік поточних біологічних активів у тваринництві	4	2	2	
		2.4.	Облік праці та її оплати	4	2	2	
		2.5.	Облік грошових коштів, розрахунків та кредитних операцій	5	2	2	1

		2.6.	Особливості обліку в фермерських господарствах	3	2		1
Всього за розділ				26	12	10	4
3.	Управлінський облік	3.1.	Облік витрат на виробництво та обчислення собівартості продукції	12	4	2	6
		3.2.	Облік доходів і результатів діяльності	6	2		4
		3.3.	Звітність в АПК	6	4		2
Всього за розділ				24	10	2	12
4.	Економічний аналіз діяльності підприємств			6	2		4
Всього за розділ				6	2		4
Разом годин з навчальної дисципліни				60	26	12	22

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЕКОНОМІКА ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

1. ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Вступ. Підприємство в сучасній системі господарювання

Народногосподарське значення і особливості сільськогосподарського виробництва. Специфіка дії об'єктивних економічних законів у сільському господарстві.

Поняття економіки як науки, методи її вивчення. Мета і завдання дисципліни “Економіка виробництва продукції тваринництва” у формуванні економічного мислення фахівців.

Зміст і порядок вивчення науки, її зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану. Вимоги до економічних знань фахівця.

Завдання та основні напрями державної аграрної політики України останніх років. Наслідки аграрного реформування в Україні.

Підприємство як економічний суб'єкт господарювання, його економічна та соціальна роль. Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної ланки виробничої сфери.

Класифікація підприємств в аграрному секторі економіки України залежно від форм власності, належності капіталу, способу утворення, розмірів, ступеня підпорядкованості та їх характеристика.

Види діяльності підприємств. Правові акти, що регулюють діяльність аграрних підприємств. Умови ефективної роботи підприємств у ринковій економіці та економічна безпека.

1.2. Сучасне ринкове середовище підприємства

Характеристика сучасної ринкової системи господарювання підприємств. Ринок як сфера товарообміну. Риси ринкової економіки. Основні пріоритети економічної політики ринкової економічної системи.

Суть АПК та його галузева структура. Міжгалузеві зв'язки в АПК. Кінцевий продукт та ефективність АПК.

Шляхи подальшого розвитку інфраструктури АПК відповідно Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року.

Інфраструктура ринку та зовнішнє середовище підприємства. Елементи ринкової інфраструктури: організаційно-технічна, фінансово-кредитна, організаційно-дослідна інфраструктура ринку.

Зовнішнє середовище аграрних підприємств: споживачі агропродовольчої сфери, посередники, постачальники, агросервісні та інші організації; економічне, природно-економічне, інформаційне, науково-технічне, політико-правове та соціально-культурне середовище.

Засади раціонального формування ефективного ринкового середовища.

1.3. Прогнозування, планування та регулювання діяльності підприємства

Прогнозування як наукове обґрунтування і вирішення альтернативних шляхів перспективної діяльності підприємства.

Принципи, методи планування та система планів підприємства.

Суть та основні етапи стратегічного планування на підприємстві.

Зміст і методика бізнес-планування в ринкових умовах господарювання.

Суть і системи тактичного і оперативного планування діяльності виробничих підрозділів і підприємства загалом.

Поняття і системи економічно-фінансових, юридично-правових, організаційних і соціальних заходів державного регулювання і підтримки сільсько-господарського виробництва.

2. РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

2.1. Земельні ресурси аграрних підприємств та ефективність їх використання

Земельні ресурси як основа економічного потенціалу. Особливості землі як основного засобу виробництва і раціонального використання її в умовах ринку.

Земельний фонд України, склад і структура земельних угідь. Землі сільськогосподарського призначення. Земельний кодекс. Право власності на землю та землекористування.

Земельний кадастр і його складові частини. Економічна та грошова оцінка земель. Удосконалення державного земельного кадастру.

Земельна реформа та її етапи. Проблеми застави земельних ділянок, поняття ринку землі.

Платність землекористування та земельний податок. Земельна рента і рентні платежі. Закон про оренду землі. Поняття, форма, умови договору оренди землі та порядок його укладання. Орендна плата за землю.

Показники ефективності використання земельних угідь. Раціональне та ефективне використання землі в сільськогосподарському виробництві. Основні шляхи підвищення родючості ґрунтів та захист їх від ерозії. Охорона ґрунтів та екологізація сільськогосподарського виробництва.

Практичне заняття 1

Визначення показників структури, рівня інтенсивності та економічної ефективності використання землі, виявлення шляхів їх поліпшення.

2.2. Трудові ресурси та продуктивність праці в сільському господарстві

Поняття про трудові ресурси, їх склад, структуру і особливості використання в сільському господарстві. Показники працевзабезпечення і використання трудових ресурсів. Шляхи поліпшення використання трудових ресурсів у ринкових умовах. Вплив працевзабезпеченості та якісного складу працівників на ефективність виробництва. Вплив соціальної інфраструктури села на забезпеченість і використання трудових ресурсів.

Ринок праці: формування та функціонування в аграрному секторі.

Поняття і значення підвищення продуктивності праці в аграрному секторі економіки. Показники і методика визначення продуктивності праці в сільському господарстві. Динаміка і сучасний рівень продуктивності праці. Значення відповідного співвідношення темпів росту продуктивності та оплати праці. Фактори і резерви підвищення продуктивності праці.

Практичне заняття 2

Визначення забезпеченості трудовими ресурсами і показників їх використання. Визначення показників і темпів росту продуктивності праці.

2.3. Матеріально-технічна база аграрних підприємств

Особливості і стан матеріально-технічної бази. Основні напрями і шляхи розвитку матеріально-технічної бази аграрних підприємств, галузі тваринництва.

Поняття розміру і структури енергоресурсів. Енергооснащеність виробництва і енергоозброєність праці. Енергомісткість і фактори її зниження, електрооснащеність і електроозброєність. Система машин і проблеми комплексної механізації і автоматизації виробництва. Використання енергозберігаючих технологій.

Машинно-тракторний парк та ефективність його використання.

Види транспорту та оцінювання їх раціонального співвідношення з урахуванням доцільності перевезення різних видів вантажів і віддалі перевезень.

Показники ефективності використання транспортних засобів.

Методика визначення окупності нової техніки. Виробничі будівлі та споруди аграрних підприємств, характеристика, показники і методика визначення ефективності їх використання.

2.4. Засоби виробництва та інвестиції аграрних підприємств

Поняття про засоби виробництва і виробничі фонди, їх оцінювання. Класифікація, структура і джерела створення основних фондів сільськогосподарських підприємств. Фізичний і моральний знос основних фондів. Поняття про амортизацію, методика визначення амортизаційних відрахувань. Показники забезпеченості та економічної ефективності використання основних фондів. Ринок засобів виробництва.

Поняття виробничої потужності підприємства, шляхи поліпшення використання основних засобів, удосконалення їх структури.

Оборотні фонди, їх склад і джерела формування. Показники економічної ефективності використання оборотних виробничих фондів. Матеріаломісткість продукції. Шляхи поліпшення використання основних і оборотних фондів, їх раціональне поєднання.

Суть і значення фінансових та капітальних інвестицій. Джерела надходження інвестицій та економічна ефективність їх використання. Оцінювання інвестиційних проектів. Шляхи підвищення економічної ефективності використання інвестицій.

Практичне заняття 3

Визначення показників забезпеченості, розміру, стану, руху та ефективності використання основних фондів.

Визначення показників ефективності використання оборотних фондів.

Визначення показників ефективності використання інвестицій та оцінювання рівня ризику реалізації інвестиційного проекту.

3. ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Інтенсифікація виробництва та науково-технічний прогрес

Інтенсифікація як головний шлях збільшення виробництва сільсько-господарської продукції в умовах ринку. Критерії і показники рівня та економічної ефективності інтенсифікації. Ресурсоощадний варіант інтенсифікації.

Фактори, що зумовлюють ефективність інтенсифікації виробництва.

Основні напрями інтенсифікації сільського господарства.

Суть та основні напрями науково-технічного прогресу.

Загальна характеристика інноваційних процесів. Суть інноваційної діяльності аграрних підприємств, її складові.

Оцінювання ефективності нововведень і пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні. Визначення економічної ефективності окремих нововведень у галузі тваринництва.

Практичне заняття 4

Визначення показників рівня та економічної ефективності інтенсифікації господарства та його окремих галузей.

3.2. Спеціалізація, концентрація та інтеграція в сільськогосподарському виробництві

Суть і фактори розміщення та спеціалізації сільськогосподарського виробництва. Форми спеціалізації та методика визначення виробничого

напряму аграрного підприємства.

Поняття про галузі та їх характеристика. Галузева структура аграрних підприємств. Типи спеціалізованих господарств. Рівень і економічна ефективність спеціалізації сільськогосподарського виробництва.

Основні зони спеціалізації сільського господарства.

Поняття концентрації виробництва. Показники і умови оптимальних розмірів підприємств.

Поняття про кооперування виробництва. Інтеграційні процеси в сільськогосподарському виробництві. Форми агропромислових формувань у сферах виробництва і переробки продукції та їх економічна ефективність.

Поєднання великих і дрібних господарств. Розвиток малого бізнесу.

Практичне заняття 5

Визначення виробничого напряму аграрних підприємств, їх розміру та рівня спеціалізації. Визначення показників економічної ефективності спеціалізації конкретного підприємства та його галузей.

3.3. Розширене відтворення в сільському господарстві. Формування і розвиток аграрного ринку

Поняття процесу відтворення в сільському господарстві. Просте і розширене відтворення. Особливості розширеного відтворення в сільському господарстві. Показники розширеного відтворення і методика їх визначення.

Валова продукція та її складові. Товарність продукції, її показники і шляхи підвищення товарності.

Фонд відшкодування та валовий дохід. Фонд споживання та фонд нагромадження. Амортизаційний фонд. Темпи розширеного відтворення.

Особливості формування ринків основних видів сільськогосподарської продукції і продовольства.

Посилення вимог дотримання стандартів на продукцію сільського господарства. Державна підтримка виробників аграрної продукції.

Регіональні особливості формування ринку продовольства та шляхи його розширення.

4. ВИТРАТИ, ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

4.1. Витрати виробництва та собівартість продукції

Суть витрат і собівартості продукції. Рівень і структура собівартості основних видів продукції. Причини зростання собівартості. Відмінності співвідношення статей витрат у різних галузях господарства.

Види собівартості різних видів продукції, робіт і послуг. Класифікація витрат виробництва і порядок їх віднесення на певні види продукції. Методика

обрахування собівартості сільськогосподарської продукції, робіт і послуг. Методика обрахування собівартості переробки продукції тваринництва.

Основні фактори, що визначають собівартість продукції тваринництва і рослинництва.

Значення, резерви і шляхи зниження собівартості сільськогосподарської продукції.

Практичне заняття 6

Визначення та оцінювання динаміки і структури собівартості окремих видів продукції тваринництва.

Обрахування собівартості основних видів продукції тваринництва та її переробки.

4.2. Ціни та ціноутворення на сільськогосподарську продукцію

Ціна в ринковій економіці, її поняття та функції. Ціноутворення, основні методи та етапи встановлення цін. Принципи та фактори ціноутворення. Формування різних видів цін. Система цін на сільськогосподарську продукцію.

Паритет цін і механізм його забезпечення в ринковій економіці. Основні напрями забезпечення паритету цін між промисловістю та сільським господарством. Система державної підтримки цін і доходів сільськогосподарського товаровиробника. Ціни підтримки. Ціновий моніторинг в АПК.

Особливості формування світових цін та їх види. Взаємозв'язок внутрішніх і світових цін під час експортно-імпортних операцій.

4.3. Економічні результати та ефективність діяльності підприємства

Економічний стан підприємства як результат взаємодії всіх елементів системи виробничих відносин. Показники, що характеризують економічний стан. Економічна стійкість підприємства.

Поняття ефекту і ефективності виробництва. Види ефективності. Основні показники економічної ефективності. Методика визначення показників економічної ефективності. Резерви підвищення ефективності діяльності підприємства.

Поняття прибутку і джерела його формування. Види прибутку (балансовий, операційний, чистий). Основні функції прибутку.

Поняття рентабельності як економічної категорії. Показники і методика визначення рівня рентабельності і норми прибутку. Сучасний рівень рентабельності виробництва продукції тваринництва, основні шляхи її підвищення.

Методика визначення ефективності різних заходів у сільському господарстві.

Оцінювання позиції підприємства на ринку капіталів.

Практичне заняття 7

Визначення показників економічної ефективності виробництва продукції тваринництва на підприємстві загалом.

Визначення економічної ефективності окремих технологічних заходів упровадження інтенсивних технологій.

4.4. Економіка основних галузей сільського господарства

Економічне і соціальне значення збільшення обсягів виробництва продукції та поліпшення її якості в умовах формування та розвитку ринку продовольчих товарів України.

Поняття якості продукції, необхідність її підвищення. Методи оцінювання якості продукції. Характеристика якості основних видів продукції тваринництва та продуктів її переробки. Вплив якості продукції на кінцеві результати виробництва аграрних підприємств. Методика визначення втрат від зниження якості продукції.

Загострення цінової і нецінової конкуренції та необхідність досягнення конкурентоспроможних товарів за якістю.

Шляхи підвищення якості продукції. Резерви підвищення якості продукції тваринництва і продуктів її переробки. Економіка виробництва продукції скотарства, свинарства, птахівництва, вівчарства, інших галузей тваринництва.

Економіка виробництва кормів.

Характеристика кожної галузі: значення, її сучасний стан та перспективи розвитку, розміщення на території України, ефективність виробництва (продуктивність тварин, собівартість, продуктивність праці, рентабельність тощо).

Ефективність упровадження інноваційних технологій. Суть, ефективність та соціальне значення поєднання виробництва та переробки продукції на аграрних підприємствах.

ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОБЛІКУ

Об'єктивна необхідність вивчення навчальної дисципліни “Основи бухгалтерського обліку” в умовах ринку.

Роль і завдання обліку в системі управління. Ознайомлення із Законом України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Види господарського обліку. Облікові вимірники.

Поняття про предмет і метод бухгалтерського обліку. Особливості бухгалтерського обліку в сільському господарстві. Організація обліку господарської діяльності виробничих підрозділів. Загальні основи організації і технології обліку в сільському господарстві. Ознайомлення з формами ведення бухгалтерського обліку, їх переваги та недоліки.

Первинний облік і його значення. Види і зміст документів. Поняття про бухгалтерський баланс.

2. ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК

2.1. Склад та облік необоротних активів

Економічний зміст основних засобів і завдання їх обліку. П(С)БО № 7 “Основні засоби”.

Склад, класифікація та оцінка основних засобів.

Первинний облік надходження, вибуття і списання основних засобів та закріплення їх у виробничих підрозділах.

Облік витрат на поліпшення та утримання основних засобів.

Порядок нарахування амортизації та облік зносу основних засобів.

Інвентаризація основних засобів і порядок її проведення.

Облік надходження, вибуття, зміни вартості довгострокових біологічних активів тваринництва.

Облік оренди приватизованого майна.

Практичне заняття 1

Оформлення первинних документів та облік операцій з руху основних засобів і довгострокових біологічних активів тваринництва.

Нарахування амортизації основних засобів.

2.2. Облік виробничих запасів та готової продукції

Економічний зміст запасів на сільськогосподарських підприємствах, їх класифікація і завдання обліку. П(С)БО 9 “Запаси”.

Організація складського господарства та облік на складах. Вимоги до обладнання складів.

Передумови для правильної організації обліку виробничих запасів і готової продукції.

Методика оцінювання запасів. Особливості оцінювання продукції сільськогосподарського виробництва за П(С)БО 30 “Біологічні активи”.

Первинний облік надходження, видачі та списання продукції тваринництва, промислових виробництв.

Переоцінка запасів на сільськогосподарських підприємствах.

Практичне заняття 2

Оформлення первинних документів з обліку руху продукції тваринництва, кормів, продукції промислових виробництв.

Ведення Книги складського обліку. Оформлення Звіту про рух матеріальних цінностей.

2.3. Облік поточних біологічних активів у тваринництві

П(С)БО 30 “Біологічні активи”. Поняття, порядок визначення і види біологічних активів тваринництва та їх оцінка.

Первинний облік наявності та руху поголів'я: порядок оприбуткування приплоду, приросту живої маси, переведення тварин із групи в групу та вибуття тварин; облік падежу тварин; систематизація операцій руху тварин і птиці в Книзі обліку руху тварин і птиці на фермі.

Звітність про рух тварин. Інвентаризація тварин на вирощуванні та відгодівлі. Функціональні обов'язки, права і відповідальність завідуючого фермою з обліку тварин.

Практичне заняття 3

Оформлення первинних документів з обліку руху тварин. Ведення Книги обліку руху тварин. Оформлення Звіту про рух тварин і птиці на фермі.

2.4. Облік праці та її оплати

Економічний зміст і завдання обліку. Трудові відносини на підприємстві. Первинний облік праці та порядок нарахування оплати праці у галузі тваринництва, промислових і допоміжних виробництвах. Облік особового складу підприємства. Систематизація (зведення) первинних документів з обліку праці та її оплати в господарських підрозділах.

Порядок нарахування оплати за час відпустки, допомоги з тимчасової непрацездатності. Види і порядок утримань з оплати праці.

Практичне заняття 4

Оформлення первинних документів і нарахування оплати праці працівникам галузей тваринництва та промислових виробництв.

Нарахування оплати праці за час відпустки, допомоги з тимчасової непрацездатності.

Оформлення Розрахунково-платіжної відомості.

2.5. Облік грошових коштів, розрахунків та кредитних операцій

Нормативно-правове забезпечення порядку ведення касових операцій. Облік касових операцій.

Порядок відкриття рахунків в установах банків для здійснення безготівкових розрахунків. Облік операцій на поточному рахунку в банку, інших рахунках банку.

Облік розрахунків з покупцями і замовниками.

Облік розрахунків з підзвітними особами.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками.
Облік короткострокових і довгострокових позик. Види і форми кредиту.

Практичне заняття 5

Оформлення і обробка касових документів, касової книги.

Заповнення первинних документів з обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками.

Оформлення звіту про використання коштів, виданих на відрядження або підзвіт.

2.6. Особливості обліку в фермерських господарствах

Мета і завдання бухгалтерського обліку фермерського господарства.

Документальне оформлення відносин власності фермерського господарства.

Система обліку у фермерському господарстві.

Облік необоротних активів.

Значення і порядок проведення інвентаризації. Відносини фермерського господарства з найманими працівниками. Організація обліку витрат і доходів фермерського господарства.

Визначення фінансового результату.

Звітність фермерських господарств. Відносини фермерського господарства з фінансовою системою.

3. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

3.1. Облік витрат на виробництво та обчислення собівартості продукції

Економічний зміст виробничих витрат та їх класифікація. П(С)БО № 16 «Витрати». Методи обліку витрат.

Типове положення з планування, обліку і калькуляції собівартості продукції, робіт і послуг сільськогосподарських підприємств.

Об'єкти обліку витрат у галузі тваринництва, промислових (переробних) виробництвах. Об'єкти розрахунку собівартості.

Документальне оформлення витрат і виходу продукції. Калькуляція собівартості продукції тваринництва: скотарства, свинарства, вівчарства, птахівництва, бджільництва, рибництва тощо.

Обчислення собівартості продукції промислових виробництв: забою тварин і птиці, переробки молока.

Практичне заняття 6

Оформлення первинних документів з обліку витрат і виходу продукції тваринництва. Ознайомлення із Звітом про витрати та вихід продукції основного виробництва ф. № 5.5. с.-г.

Розв'язання задач з обчислення собівартості продукції тваринництва, промислових виробництв.

3.2. Облік доходів і результатів діяльності

П(С)БО 15 “Дохід”. Поняття доходів і їх класифікація. Облік доходів від операційної діяльності. Первинна документація з реалізації продукції за напрямками: виконання державного замовлення, продаж працівникам господарства, відпускання на громадське харчування, реалізація на ринку і через кіоск, реалізація різним організаціям і установам, видача натурою і в рахунок оплати праці.

Поняття фінансових результатів та порядок їх визначення від реалізації продукції. Облік фінансових результатів.

Особливості оподаткування виробників сільськогосподарської продукції.

Оформлення документів з реалізації продукції. Оформлення податкової накладної.

3.3. Звітність в АПК

Зміст і класифікація бухгалтерської звітності. Склад, призначення і подання фінансової звітності.

НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”:

ф.1 “Баланс”;

ф.2 “Звіт про фінансові результати”;

ф.3 “Звіт про рух грошових коштів”;

ф.4 “Звіт про власний капітал”.

Статистична звітність у тваринництві ф. № 24 с.-г. “Звіт про рух худоби і птиці на фермі”.

Підготовчі роботи перед оформленням річного звіту. Порядок складання, розгляду і затвердження річного звіту.

Порядок оформлення спеціалізованої звітності ф. № 50 с.-г.

Оформлення періодичної звітності.

4. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Завдання, мета, санкції економічного аналізу та його види.

Джерела економічного аналізу.

Методи та прийоми економічного аналізу, аналітичні можливості його застосування.

Послідовність економічного аналізу.

Аналіз вихідного поголів'я і продуктивності тварин та їх впливу на валовий вихід продукції тваринництва.

Аналіз продуктивності тварин.

Оперативний аналіз.

Аналіз забезпечення тварин кормами та їх окупності.

Шляхи і резерви збільшення виробництва продукції тваринництва.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Основним завданням навчальних закладів на сучасному етапі розвитку суспільства є формування творчої особистості, фахівця, здатного до самостійного підвищення фахового рівня, самоосвіти, креативності, інноваційної діяльності. Щоб залучити студента до активного здобуття знань, неоціненною є роль самостійної роботи.

Мета самостійної роботи студентів: розвивати творчі здібності студентів; активізувати та сприяти поглибленню розумової діяльності; формувати потреби безперервного самостійного поповнення знань; розвивати морально-вольові зусилля особистості.

Завдання самостійної роботи студентів: навчити студентів самостійно працювати з підручником; розвивати потребу в поглибленні знань; творчо сприймати навчальний матеріал і його осмислювати.

В орієнтовній структурі навчальної дисципліни до кожного розділу вказано кількість годин, відведена на самостійне вивчення. Самі ж теми самостійного вивчення визначає викладач, що забезпечуватиме його творче ставлення до праці, надасть можливість розвивати педагогічно доцільну лінію співпраці та перетворити свою навчальну дисципліну на засіб формування всебічно розвиненої особистості студента.

Визначені теми самостійного вивчення мають бути відображені в робочій навчальній програмі, розглянуті на засіданні предметної (циклової) комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Аграрна економіка. Фермер: базовий рівень: навчальний посібник. Київ: ІНТАС, 2013. 620 с.
2. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. Київ: КНЕУ, 2013. 779 с.
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор, 2016. 378 с.
4. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності: посібник / Чернікова І. Б., Дергільова Г. С., Нестеренко І. В. Харків: видавництво «Форт», 2015. 200 с.
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
6. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Харків: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.
7. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ФОП Бровін О.В., 2018. 292 с.
8. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
9. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О.Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
10. Економіка сільського господарства: навчальний посібник / С. М. Рогач, Н. М. Суліма, Т. А. Гуцул, Л.А. Ільків, Л. В. Ярема. Київ: ЦП «Компринт», 2020. 546 с.
11. Збарський В. К. Економіка сільського господарства: навчальний посібник. Київ: Агроосвіта, 2013. 352 с.
12. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
13. Коваленко Г. В. Економіка і бухгалтерський облік у тваринництві: конспект лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2016. 122 с.
14. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
15. Косяк А. П. Бухгалтерський облік II : навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 326 с.
16. Крупка Я. Д. Бухгалтерський облік: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 460 с.
17. Лойко В.В., Макаровська Т.П. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: КНУТД, 2015. 267 с.

18. Мацибора В.І., Збарський В.К., Мацибора Т.В. Економіка підприємства: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. й доп. Київ: Каравела, 2012. 320 с.
19. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ Мінагрополітики від 18 травня 2001 року № 132 зі змінами і доповненнями. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN2842>
20. Олійник Т. Г. Економіка аграрного виробництва : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2019. 105 с.
21. Петрига О. М. Економіка аграрного підприємства: навчальний посібник. Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. 498 с.
22. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його застосування, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>
23. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 22 травня 2023 р. Київ : ПАЛИВОДА А. В. 2023. 368 с.
25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
26. Про відпустки: Закон України від 12.11.96 №504/96-ВР (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>
27. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1576-XII (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>
28. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 №2464-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
29. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 р. №108/95-ВР (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
30. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>
31. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

32. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 № 5007-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
33. Рижмань Д.І. Економіка підприємства. Навчальний посібник. Для студентів аграрних вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Київ: Аграрна освіта, 2010. 590 с.
34. Рязанова Н. О. Бухгалтерський облік : навчально-методичний посібник. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2022. 287 с.
35. Сафонова В. Є. Основи ринкової економіки і підприємництва: підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ: ДП «Вид. дім Персонал», 2017. 346 с.
36. Серпенінова Ю.С. Основи бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Суми: Видавництво «Винниченко М.Д.», 2016. 266 с.
37. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік: навч. посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, видавництво «Політехніка», 2017. 248 с.
38. Ткаченко Н.М. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Алерта, 2014. 456 с.
39. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
40. Шевель О. М. Основи бухгалтерського обліку: Навчальний посібник. Київ, 2009. 156 с.